

Projecte Arrela't, iniciatives locals per prevenir i lluitar contra l'AEP

Rosa Palmer

En els últims anys la recerca sobre abandonament educatiu a Espanya i Catalunya ha estat abundant. En part conseqüència de l'elevat nombre de joves que abandonen l'educació, però també per les conseqüències que té l'abandonament sobre l'equitat, la reproducció de la pobresa i la desigualtat social i les oportunitats educatives i laborals de les persones joves.

En aquests darrers temps, més particularment a partir de la crisi econòmica de l'any 2008, les taxes d'abandonament educatiu prematur a Catalunya (en endavant AEP) han disminuït notablement, passant del 32,9% a l'any 2008, al 16,9% en aquest darrer any 2022. Aquesta reducció ha estat més accentuada en el cas dels nois: del 39,8% al 19,5% en el període 2008-2022, que en el de les noies: del 25,7% al 14,3%. No obstant l'AEP segueix sent un problema educatiu, econòmic i social de primera magnitud i es situa en un 16,9% entre els i les joves d'entre 18 i 24 anys (Catalunya, 2022), xifra que presenta diferències segons sexe: 14,2% noies i 19,5% nois.

Des d'aquí volem posar en valor i reconèixer totes les iniciatives que molt localment han contribuït a la lluita contra l'abandonament. En vista dels resultats i les dades generals, podem argumentar que són clarament insuficients, però també hem de reconèixer que segurament cadascun d'aquests projectes ha posat el seu granet de sorra en aquesta lluita i que sense elles segurament les dades presentarien un desafiament encara molt major.

Tot i que l'AEP afecta més els nois que a les noies, aquesta masculinització del fenomen històricament ha invisibilitzat l'AEP femení i les seves característiques. Si bé l'abandonament educatiu és un fenomen que particularment es presenta entre els nois, es dona la paradoxa que l'abandonament educatiu femení augmenta la vulnerabilitat social d'aquestes. En comparació amb els nois elles presenten menors oportunitats formatives i laborals i suposa unes més adverses conseqüències per a les noies perquè tal i com s'indica en Garcia i Panadero 2022¹:

Caldrà estar atents a l'evolució de les dades ja que en aquest darrer any l'increment de l'AEP en les noies (2021: 9,9%; 2022: 14,2%) ja estat superior que en els nois (2021: 19,9%; 2022: 19,5%).

Fundació Gentis ha desplegat a partir d'aquest estudi i a través de l'Institut Català de les Dones i la col·laboració amb la Fundació Ferré i Guardia, el projecte d'investigació Descobrim-les a Terres de l'Ebre, per obtenir i compartir més dades al territori i poder desplegar actuacions adaptades a les necessitats del col·lectiu jove.

Són essencials les dades però també els recursos i eines al servei de les iniciatives contra l'AEP. Des del món local hi ha una llarga tradició en el desplegament d'actuacions per donar

¹ L'abandonament escolar prematur des de la perspectiva de gènere. On són les noies que abandonen? Maribel Garcia-Gracia (GRET. Departament de Sociologia. UAB) i Hungria Panadero (Fundació Ferrer i Guàrdia), Diputació de Barcelona, maig 2022.

https://www.diba.cat/documents/113226/348966465/Presentacio_OnSonNoiesAEP_Diba.pdf/510ae08d-3b1a-0706-738e-2cfbcf719e0f?t=1666348998234

respostes formatives i acompanyar les transicions al treball, com ho pot ser el Projecte Arrela't en mentoria esportiva en el cas del municipi d'Amposta tot i que el projecte es pot dur a terme en altres contextos com el reforç educatiu o el coneixement de l'entorn proper (en organitzacions culturals o socials, per exemple).

En aquest sentit, per contribuir a la prevenció de l'abandonament escolar en persones joves i millorar la igualtat d'oportunitats d'aquest col·lectiu des de Fundació Gentis i en col·laboració amb l'Ajuntament d'Amposta, es va desplegar al 2020 aquest projecte socioeducatiu centrat en la mentoria esportiva com a eina d'intervenció en joves en risc d'exclusió del municipi.

Aquest projecte, ja consolidat al territori, ha contribuït a la creació d'una xarxa de suports clau identificant referents territorials a l'entorn proper i de referència amb la finalitat d'incrementar l'aprenentatge com de millorar la igualtat d'oportunitats de les persones joves en el fora escola. La coordinació entre les diverses àrees de l'ajuntament ha facilitat i garantit el bon funcionament del projecte i la seva continuïtat els darrers anys.

A través de 15 beques de mentoria esportiva, les persones joves participants que arriben derivades de serveis socials bàsics, poden escollir practicar un esport en algun dels diferents clubs esportius del municipi i rebre sessions de mentoria per part de persones voluntàries que exerceixen el rol de mentors/es i provenen dels mateixos clubs.

En les primeres edicions el procés de mentoria durava 6 mesos i actualment, en aquesta 3a edició 2022-23 el procés dura 9 mesos (tot el curs escolar). Les persones joves participen tota la temporada de les sessions de mentoria així com d'entrenaments i competicions i les entitats esportives reben prèviament formació en voluntariat i mentoria esportiva. El projecte cobreix totes les despeses per als participants (material esportiu, fitxes federatives, etc.) ja que els costos del projecte són finançats per la pròpia entitat, l'administració pública i privada, així com una empresa del territori, Remsa.

Hem pogut observar que els i les participants desenvolupen hàbits saludables, competències i gestió emocional a través de la pràctica esportiva.

Actualment estem recollint dades sobre l'avaluació d'impacte en la comunitat propera, a través de la plataforma MasImpact ONLBG, per evidenciar que aquestes iniciatives poden prevenir l'abandonament escolar de joves en risc d'exclusió i també suplir les desigualtats educatives que es generen en el temps fora escola.

L'experiència en la gestió de projectes de mentoria també ens va permetre participar a nivell internacional en un projecte Erasmus+ desenvolupat a tres països a les ciutats de Bristol, Matosinhos i Amposta, del qual es va presentar el passat desembre de 2022 una guia metodològica² per implementar projectes de mentoria esportiva.

Actualment a través d'un finançament Next Generation, tenim l'oportunitat de desplegar 14 proves pilot arreu del territori català que ens permetran transferir el coneixement a altres municipis que apostin per aquest tipus de projectes, a través de la formació, acompanyament

² Guia metodològica sobre la mentoria en l'àmbit de l'esport (Projecte finançat amb Fons Europeus Sportme Project-Promoting social mentoring strategies in the field of sport (622934-EPP-1-2020-1-ES-SPO-SSCP)), desembre 2022.

<https://www.gentis.org/sportme-erasmus-project/>

i seguiment dels pilotatges pretenem fer una taca d'oli i estendre la metodologia Arrela't³, un projecte de mentoria social per a persones joves en risc d'exclusió, amb una mirada 360° adaptada al territori en el que es vol desenvolupar.

A cada prova pilot s'involucren els diferents agents de la comunitat (administració, entitats culturals, clubs esportius, empreses) per crear un ecosistema educatiu que contribueixi a i reduir les desigualtats i poder crear passarel·les cap a la comunitat per a una millora de la convivència i de la cohesió social.

Arrela't és un model que permet fer eficaçment totes el que s'esmenta i que pot crear rèpliques i versions que poden adaptar-se a qualsevol territori a partir dels recursos i necessitats de la comunitat.

Posem a la persona al centre del procés. Connectem aprenentatges des de diferents entorns tenint en compte la individualitat de les persones i la seva capacitat, sense discriminacions i de manera inclusiva, coresponsabilitzant altres actors i recursos de la comunitat. Volem que tothom tingui més i millors oportunitats en tots els temps i espais de la seva vida i connectar l'educació i els aprenentatges, des de l'equitat i sense exclusions.

³Projecte Arrela't, Fundació Gentis
https://www.gentis.org/mentoria-social/projecte-arrelat_mentoria-social/